HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בהמה טמאה בכלל חיה טמאה לדרבי גרסינן: אקרא אני חיה. לגבי קרבן עולה ויורד או בנבלת חיה בהמה טמאה (ויקרא ה) ודי היה לי בקריאת חיה ויודע אני שהבהמה בכלל חיה בהמה למה נאמרה: **נאמר כאן בהמה ונאמר** שאכל את הקדש בפרשת [1] (אמור אל הכהנים) [לו] ונפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם או בבהמה טמאה[2]: **מה להלן בטומאה קדש.** כלומר בטומאת שאכל את הקדש: **אף.** קרבן עולה ויורד דכתיב או נפש אשר תגע וגו'[3] ומשמע דבנגיעת טומאה מחייב ליה קרבן עולה ויורד דילפינן בהא גזירה שוה דלא מיחייב עד דאכיל קדש או יכנס למקדש ולהא מילתא איצטריך לן בהמה טמאה בכלל חיה דאי לאו דקיש לן מזאת החיה דבהמה בכלל חיה לא הוה מייתב לן אתי בהמה טמאה לגו"ש דלא הוי מצי למימר אקרא אני חיה: **בהמה טהורה בכלל חיה טהורה ליצירה.** דגבי חיה כתיב (בראשית ג) יצירה וילד ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה וגו' ונפקא מינה למפלת מין בהמה חיה ועוף דקאמר ר"מ תורת ולד עליהן ואמן יוסבת עליהן ימי טומאה וימי טהרה ואמרינן בהמפלת (נדה כב:) מ"ט דר"מ הואיל ונאמר בהן יצירה כאדם. והוא הדין דבהמה טמאה בכלל חיה טמאה נמי להאי מילתא איצטריכא אלא כבר פירש בה מלתא אחריתי לבדרבי ואחא מייתיה נקט ובכל כללי דברייתא פרישא אחא מילתא: **אשה זוכר.** שבעת ימי טומאתה ול"ג ימי טוהר שכל דמיס שהיא רואה בהן לטוהרין: **ואשה נוקבה.** שבועים ומאתים וס"ו טוהר: **אינו ידוע.** אם זכר אם נקבה הטל עליה חומר שניהם ותשב לזכר ולנקבה שבועים טומאת לידת נקבה ואפילו אינה רואה בהן שמא נקבה ילדה ובלא רואה אינה שבועים טומאת לידה וימי טוהר אין לה אלא עד ארבעים יום מתחלת לידתן כדין זכר שמא זכר הוא: ה"ג **לרבנן האי קרא למה לי כוליה לבדרבי אתא.** ואמתניתין קאי. ולרבנן דפליגי אדרבי יוסי הגלילי הא קרא דר"נ דילפינן מיניה ואיתה זה עובר שבטומאה טמא למה לי: **לדרבי הוא דאתא.** מיה טמאה לגופיה ובהמה טמאה לג"ש ואיידי דכתב טמאה בבהמה משום ג"ש כתב נמי בחיה דכל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה: **כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה.** אחריס דמפרש בה קרא בהדיא בלבקמן: **כך טהרה בלועה אינה מיטמאה.** כגון בלע עבעת טהורה וכגס לאהל המת אינה מיטמאה כדליף בקל וחומר: **מי לא עסקינן.** אפילו באוכל נבלה סמוך לשקיעת החמה דעדיין היא במעיו ולא נתעכלה וקמטהר ליה קרא בהערב שמש אלמא מכיון שנבלעה הרי היא כמעוכלת לענין לטמא. והא ליכא למימר דטעמייה משום (א) דמגע בית הסתרים לא מטמא ותוכו של אדם בית הסתרים הוא דא"כ תטמאנו במשא דאמרינן ביולא דופן (נדה דף מב:) נהי דטומאת בית הסתרים במגע לא מטמיא במשא מיהא מטמיא אלא לאו ש"מ בליעה מעכבתה מלטמא: **דלא חזיא לגר.** וכתיב (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך וגו' הראויה לגר קרויה נבלה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה: **הניחא.** דמלית למילף טעמך מהכא: **לרבי יוחנן דאמר.** במסכת בכורות (דף כג.): **אחת זו ואחת זו.** בין לטמא אדם ובין לטמא אוכלים היא מטמאה עד שתיפסל מאכילת כלבים (ב)וקרא (לאתויי) [למעוטי] היכא דהסריחה מחייס הוא דאתא אבל היכא דנראית לגר בשעת מיתה (ג) (והלכה) [וחלה] עלה שם נבלה לא פקע מינה שם נבלה עד לגבל והכא קא מטהר ליה בהערב שמש: **שפיר.** מלית למילף דטעמא משום בליעה הוא: **אלא לבר פדא דאמר טומאה חמורה.** לטמא אדם היא קרויה נבלה כל זמן שראוי לגר למאכל אדם אבל מכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אב הטומאה אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא: **עד לגבל.** דלא גריעא ממגע נבלה שהוא ראשון לטומאה ומטמא אוכלין האי דמטהר ליה קרא משום דלא חזיא לגר הוא ולא מטמיא אדם: **אלא כפניו מיחזא חזיא ליה.** (ד)אם בלע תחיכה קטנה ולא לעשה חזיא לגי אלא ידע שבלעה: **טהרה בלועה.** דאינה מקבלת טומאה מגלן: **מה כלי חרס [המוקף] למיד פחיל שאינו מליל על טומאה שבתוכו מלטמא.** שאם היה כזית המת בתוכו אין בליעת הכלי מעכבתו מלטמא את הכלי ואת כל האהל: **דאמר מר טומאה רצופה.** בקרקע שאין לה אהל טפח: **בוקעת ועולה.** ומטמאה כל המאהילים עליה אפילו סמוך לקרקע. אלמא אפילו בליעת קרקע אינה מעכבת וכל שכן בליעת כלי והרי הוא מליל על טהרה שבתוכו ומעכבת מליטמא בהאהל המת כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף כה.): אדם

ולרבנן האי קרא למה לי כוליה לבדרבי אתא. כן גירסת הקונטרס ופירש דלדרבנן דרבי יוסי הגלילי בעי האי קרא דרב נחמן למה לי וקשה לפירושו למה המתין עד כאן ועוד ה"ל למבעי נמי לרבנן קרא דרבי יצחק למה להו לכן נראה כגירסת הספרים דגרסי הניחא לר"מ אלא לרבנן מא"ל כלומר אמאי איצטריך כללא דבהמה טהורה בכלל חיה טהורה דלדידהו ליכא למימר ליצירה:

והאשה טהורה עד שיצא. כשלא העגיל הראש כפיקה מיירי דאי העגיל הוי טמא עד שלא יצא הולד משנפתח הקבר (ה) דתניא בתוספתא (פ"ז מ"ד) ומייתי לה בהלוקח בהמה (בכורות כב.) אין נגרלים פתיחת הקבר עד שיעגילו הראש כפיקה ג"ל סבר ליה כתנא דתוספתא דאהלות (פס"ח) דאמר אין לוקח טומאה עד שיצא *לאויר העולם: **כי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה וקאמר רחמנא דטהור.** ול"ת אמאי לא מדקדק מדאמעטו בברייתא בפרק יוצא דופן (נדה דוכ:) נבלה דלא מטמאה בגדים אבית הבליעה מדכתיב בנבלת עוף טהור לטמאה בה ולא באחרת ומשם מדקדק אבי דמקום נבלת עוף טהור בלועה הויא וי"ל דולאי אליבא דאבי היה יכול לדקדק משם אבל לרבא דסבר דבית הסתרים הוי היכי מתרץ לברייתא ע"כ כשתמד לו חבירו בבית הבליעה וחזר והוציאו ובית הבליעה היה רחב ולא הסיטה כלל התם ממעט קרא דווקא נבלת בהמה ומיהו היינו יכולין לפרש אע"ג דלא חזר והוציאו דכי קאמר רבא דבית הסתרים הוי היינו ז מתלת הבליעה אבל לפופו מודה דבלוע הויא אבל לפי זה היה יכול לדקדק משם אף לרבא דטומאה בלועה לא מטמאה ואם תאמר והיכי מדקדק הכא ח מהאי קרא דהאוכל מנבלתה והא האי קרא בנבלת בהמה כתיב דלא ממטמאה בבית הבליעה ובמגע איירי ולא באכילה ולא כתיב אוכל אלא ליתן שיעור אכילה דהיינו כזית לנוגע ונושא כדמפרש התם בנדה ואי איצטריך לדרשא דהכא אם כן היכי מדקדק מייתיהו דשיעור נוגע ונושא באוכל ויש לומר דלא מסתבר לאוקומי כוליה לדרשא דהכא לטהר טומאה בלועה דהא משמע דאתא לתימר טומאה דכתיב והאוכל יכבס בגדיו ומ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו דמשמע דטיהר הכתוב את האוכל כשטבל והעריב שמשו:

אינה מטמאה. שאם אדם טהור בלע טבעת טהורה ואח"כ נטמא האדם הטבעת שבמעיו אינו טמא כדבעינן למימר לקמן: מי לא עסיק' דאכל סמוך לשקיעת החמה. כלומר שלא נתעכל הטומאה וקאמר רחמנא דלערב טהור ולא מטמא ליה לאדם דטומאה בלועה היא: ודילמא שני התם דלא חזיא לגר. כלומר לפיכך אינה מטמאה אדם ולא מטעם טומאה בלועה: ומנא לן דאי לא חזיא לגר לא מטמאה דכתיב לא נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה נבלה ראויה לגר חשובה נבלה שאינה ראויה לגר לא לא חשובה נבלה: הניחא לר' יוחנן דאמר אחת כו'. כלומר אחת טומאה חמורה אחת טומאה קלה עד לכלב דאי ראויה לכלב מטמאה אפי' אדם וכלים שפיר כלומר מפקינן ודאי טומאה בלועה דלא מטמאה מהכא מהאוכל את נבלתה (דאי) [דודאי] ראויה לכלב ואי לא אמרינן טומאה בלועה לא מטמאה היתה מטמאה לאדם דהא ראויה לכלב: נהי דלא חזיא בפניו כו': כלומר בפניו של גר דאי הגר רואה שהוא בלועה והקיאה לא הוה אכיל ליה אבל אי הקיאה שלא בפניו והוא לא ידע שאדם בלעו הוה אכיל ליה: שאינו מציל על טומאה שבתוכו מלטמא. כלומר (האי) [דאי הוה] שרץ בתוך כלי חרש אע"ג שמוקף צמיד פתיל מטמא טהרות שעל גביו דאמרינן טומאה בוקעת ועולה מציל על טהרות שבתוכו מלטמא דאי מוקף צמיד פתיל כל טהרות שבתוכו טהורה אע"ג דהוא באהל המת:

מסורת הש"ס

א) [לעיל נט. לקמן פד. מדרש פפ. מזר לה: זכמים קטו: ב"ק יח: מד:], ב) שבועות ז. יט. [לעיל ע:], ג) נדה כפ. [כריתות ז: בכורות מ.], ד) [עי' תוספות בכורות כב. ד"ה עד], ה) בכורות כג. [מזר כ.], ו) [אהלות רפ"ז ופי"ד מ"ו מזר נד.], ז) רש"ל, ח) [ויקרא ז], ט) [שם ה], י) רש"ל, כ) [ל"ל דתמן],

תורה אור השלם

1. זאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ שׁוֹר שֶׂה כְּשָׂבִים וְשֵׂה עִזִּים: אַיָּל וְצֶבִי וְיַחְמוּר וְאַקּוֹ וְדִישֹׁן וּתְאוֹ וָזֶמֶר: דברים יד ד, ה
2. דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ: ויקרא יא ב
3. וְהָאֹכֵל מִנִּבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעָרֶב וְהַנֹּשֵׂא אֶת נִבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא מ

גליון הש"ם

תוס' ד"ה והאשה כו' לאויר העולם. עיין בר"ש שם משנה ה':

הגהות הב"ח

(**א**) רש"י ד"ה מי לא עסקינן וכו' דמגע בית הסתרים. ע"ב פי' ונפקא מינה לג' טבעות כדפירש"י בעמוד שני בדף זה בסופו:

מוסף רש"י

חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לטימנים. שאין טימני חיה מפורשת אלא בבהמה כתיב כל בהמה מפרסת פרסה (לקמן פד.). אקרא אני חיה. בקרבן עולה ויורד כתיב או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה, ודי אם הייתי קורא בנבלת חיה טמאה שנכתב ראשון ולא הייתי צריך לחזור ולכתוב בהמה, שהרי בהמה בכלל חיה, שנאמר זאת החיה אשר תאכלו וסמיך ליה כל בהמה מפרסת פרסה (שבועות ז.). ונאמר להלן בהמה טמאה. באוכל קדשים בטומאת הגוף בלו אם אהרן ונפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם או בבהמה טמאה ואכל מבשר זבח השלמים (שם). **תשב לזכר.** ימי טומאה שבעה וימי טהרה ל"ג, וכל דמיס שתראה בהן טהורין (נדה כא. וכעי"ז בכורות מ.). **תשב לנקבה.** י"ד עמיס וס"ו טהורין (שם). **לזכר ולנקבה.** לחומרא, ימי טומאה דנקבה שבועים וימי טוהר כלים לפוף תרבעים יום מזכר ולא פ' דנקבה (נדה כא.) דלא יהא לה אלא ל"ג ימי טוהר (בכורות מ.). **שטומאה בלועה.** בבעלי חיים (לקמן קכו.) **אינה מטמאה.** לא במגע ולא במשא (נדה מב.). **טומאה חמורה.** דהיינו משא, לגר. עד שהיא ראויה לאכילת גר מוסב, אבל אם סרחה ואינה ראויה לגר מו לא מטמאה במשא אבל טומאה קלה של מגע מטמא עד שתפסל מאכילת כלב (בכורות כג.).

עין משפט נר מצוה

כט א (מיי' פ"ל מהל' שחיטה הלכה ו) סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ב) [מיי' פ"ל מהל' מ"א הל"ב סמג עשין סב טוש"ע י"ד סי' עט ס"ק]:
ל ב מיי' פ"ט מהלכות כלאים הלכה ח סמג שם טוש"ע י"ד סי' רלז ס"א:
לא ג ד מיי' פ"ל מהל' איסורי ביאה הלכה ח טוש"ע י"ד סי' קלד ס"ג:
לב ה ו מיי' פכ"ה מהל' טומאת מת הלכה יב:
לג ז מיי' פ"ב מהלכות טומאת אוכלין הלכי יח [וס"ל מהלכות אבות הטומאה הלכה יג ועוד שם פ"ג הלכה יא וס"ד הלכה יב]:
לד ח מיי' פ"ז מהלכות טומאת מת הלכה ד ה:

שיטה מקובצת

(**א**) מי לא עסקינן כו'. נ"ב עי' תוס' מנחות דף סט ע"א: (**ב**) וקרא למעוטי היכא דהסריחה מחיים: (**ג**) אם בלע תחיכה קטנה ולא לעשה והקיאה חזיא למי שלא ידע שבלעה: (**ד**) היינו תחלת בית הבליעה אבל בסופו: (**ה**) מהאי קרא דהאוכל מנבלתה יכבס בגדיו והא האי קרא בנבלת בהמה כתיב:

רבינו גרשום

בהמה טהורה בכלל חיה טהורה לסימנין. כלומר בחיה נאמר סימנין דכתיב זאת החיה אשר תאכלו כל מפרסת פרסה וגו' ובהמה בכלל חיה: חיה טהורה בכלל בהמה טהורה להרבעה. כלומר בהרבעה כתיב בהמה ולא כתיב חיה דכתיב בהמתך לא תרביע כלאים וחיה בכלל בהמה: דתניא רבי אומר אקרא אני חיה. כלומר ולא צריך למיכתב או בנבלת בהמה טמאה ליכתוב בנבלת חיה טמאה ואני יודע דבהמה בכלל חיה: בהמה למה נאמרה נאמר כאן בהמה טמאה בריקרא ונאמר להלן בהמה טמאה בצו את אהרן או בבהמה טמאה ואכל מבשר זבח השלמים אשר לה': מה להלן בטומאת הקדש הכתוב מדבר אף כאן בטומאת הקדש הכתוב מדבר דאי נגע בין בנבלת בהמה טמאה בין בנבלת חיה טמאה ונגע בקדשים חייב קרבן: בהמה טמאה בכלל חיה טמאה ליצירה כלומר ג) בריה הוא דכתיב והיא מפלת בין מין בהמה בין מין חיה אם זכר תשב לזכר וכו': הניחא לר' מאיר. דאמר המפלת מין בהמה חיה ועוף אינה טמאה מיבעי ליה להאי קרא בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה ליצירה: אלא לרבנן דאמרי כל שאינו מצורת אדם אינו ולד ואינה טמאה ד) האי קרא דמקיש נבלת חיה טמאה לנבלת בהמה טמאה למה לי: כוליה לכדרבי הוא דאתא. כלומר האי קרא בנבלת חיה טמאה לרבנן לא מיבעי להו ליצירה לא איתקש חיה טמאה לבהמה טמאה אלא לכדרבי לצורך קדשים: ופשטה החיה את ידה בתוך מעיה. פשטה ידה דרך בית הרחם: אמר רבה כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה. כלומר דחזינן הכא לענין חיה שהולד שהוא בלוע במעי אמו אינו מטמא את האשה: כך טהרה בלועה

אלטו

כגון בלע עבעת טהורה וכגס לאהל המת אינה מיטמאה כדליף בקל וחומר: **מי לא עסקינן.** אפילו באוכל נבלה סמוך לשקיעת החמה דעדיין היא במעיו ולא נתעכלה וקמטהר ליה קרא בהערב שמש אלמא מכיון שנבלעה הרי היא כמעוכלת לענין לטמא. והא ליכא למימר דטעמייה משום (א) דמגע בית הסתרים לא מטמא ותוכו של אדם בית הסתרים הוא דא"כ תטמאנו במשא דאמרינן ביולא דופן (נדה דף מב:) נהי דטומאת בית הסתרים במגע לא מטמיא במשא מיהא מטמיא אלא לאו ש"מ בליעה מעכבתה מלטמא: **דלא חזיא לגר.** וכתיב (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך וגו' הראויה לגר קרויה נבלה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה: **הניחא.** דמלית למילף טעמך מהכא: **לרבי יוחנן דאמר.** במסכת בכורות (דף כג.): **אחת זו ואחת זו.** בין לטמא אדם ובין לטמא אוכלים היא מטמאה עד שתיפסל מאכילת כלבים (ב)וקרא (לאתויי) [למעוטי] היכא דהסריחה מחיים הוא דאתא אבל היכא דנראית לגר בשעת מיתה (ג) (והלכה) [וחלה] עלה שם נבלה לא פקע מינה שם נבלה עד לגבל והכא קא מטהר ליה בהערב שמש: **שפיר.** מלית למילף דטעמא משום בליעה הוא: **אלא לבר פדא דאמר טומאה חמורה.** לטמא אדם היא קרויה נבלה כל זמן שראוי לגר למאכל אדם אבל מכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אב הטומאה אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא: **עד לגבל.** דלא גריעא ממגע נבלה שהוא ראשון לטומאה ומטמא אוכלין האי דמטהר ליה קרא משום דלא חזיא לגר הוא ולא מטמיא אדם: **אלא כפניו מיחזא חזיא ליה.** (ד)אם בלע תחיכה קטנה ולא לעשה חזיא למי אלא ידע שבלעה: **טהרה בלועה.** דאינה מקבלת טומאה מגלן: **מה כלי חרס [המוקף] למיד פחיל שאינו מליל על טומאה שבתוכו מלטמא.** שאם היה כזית המת בתוכו אין בליעת הכלי מעכבתו מלטמא את הכלי ואת כל האהל: **דאמר מר טומאה רצופה.** בקרקע שאין לה אהל טפח: **בוקעת ועולה.** ומטמאה כל המאהילים עליה אפילו סמוך לקרקע. אלמא אפילו בליעת קרקע אינה מעכבת וכל שכן בליעת כלי והרי הוא מליל על טהרה שבתוכו ומעכבת מליטמא בהאהל המת כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף כה.):

אדם

א) נראה דל"ל כלומר דיליה בחיה הוא דכתיב ואמרינן דגם בהמה בכלל וכדתנן דהמפלת בין מין בהמה וכו'. ב) לכאורה אינו מובן דלפי גירסת רבינו והיא גירסת התוס' דגרסו אלא לרבנן מנלן מאיכא לקמן דלא קאי הקונטרס אלא על הכלל וכמש"כ התוס' וע"ש.